

סיכומי הדף היומי

מחודדים | ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה | בפ"ד (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת תזריע - א' ניסן תשע"ט

פרק עשירי - הזרוע והלחיים

דף ק"ל ע"א

זרוע לחיים והקיבה נוהגין בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשין - שנאמר ואתן 'אותם' לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם, אין לו אלא מה שאמור בענין.

כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן - אין בהם אלא קדושת דמים. לפיכך, אם נפדו הן כחולין גמורים וחייבין בבכורה אם ילדו בכור, ובמתנות, ויוצאין לחולין להגזז ולהעבד, וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן (ואין בהן דין פסולי המוקדשין), והשוחטן בחוץ אפילו קודם פדיונן פטור, ואין עושין תמורה אפילו קודם פדיונן, ואם מתו יפדו (אע"פ שאין פודין קדשים להאכילם לכלבים). חוץ מבכור ומעשר שאע"פ שקדם מומן להקדשן חלה עליהם קדושה גמורה, אלא שאין כשרים ליקרב.

כל שקדם הקדשן את מומן או מום עובר קודם להקדשן ולאחר מכאן נולד להם מום קבוע - ונפדו, פטורין מן הבכורה ומן המתנות, שהן כצבי וכאיל, ואינן יוצאין לחולין להגזז ולהעבד, וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן, והשוחטן בחוץ קודם פדיונן חייב (בדוקין בעין וכמ"ד אם עלו לא ירדו נמצא שראויים לפתח אהל מועד), ועושין תמורה, ואם מתו יקברו (או משום שצריך העמדה והערכה, או משום שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים).

אין חולין חייבין בחזה ושוק בק"ו מקדשים - שנאמר בהם תנופה, ואם יניפם בחוץ אין זה 'לפני ה', ובפנים אי אפשר להניפם שאין מכניסין חולין בעזרה.

דף ק"ל ע"ב

המזיק מתנות כהונה או שאכלן - פטור מלשלם. או משום שנאמר 'וזה' יהיה משפט הכהנים, ומשמע שרק בעודן קיימות חייב ליתנן, או משום שהוא מומן שאין לו תובעים. ואם באו ליד כהן, אפילו בטבלם, מוציאו בדיינין למ"ד מתנות שלא הורמו כמי שהורמו. ועל זה דרשו וזה יהיה 'משפט' הכהנים מלמד שהמתנות דין. אבל חזה ושוק אינו בכלל זה, שאינו לכל הכהנים אלא לאותו בית אב.

אין נותנין מתנה לכהן עם הארץ - שנאמר 'ויאמר לעם ליושבי ירושלים לתת מנת לכהנים וללוים למען יחזקו בתורת ה', כל המחזיק בתורת ה' יש לו מנת, מי שאינו מחזיק בתורת ה' אין לו מנת.

בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום וצריך ליטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני - לרבי אליעזר נוטל ולכשיחזור ישלם, ולחכמים פטור, שעני היה באותו שעה. וגם אילו היה עשיר לא היה צריך לשלם מעיקר הדין, שהרי אין לו תובעים, אלא

שמדת חסידות היה צריך להחזיר.

בעל הבית שאכל פירותיו טבלין וכן לוי שאכל מעשרותיו טבליים - פטור מן התשלומין, שנאמר 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירימו', אין לך בהן אלא משעת הרמה ואילך. אבל משעת הרמה ואילך משלם אם באו לידו אפילו כשהן טבליים, לטובר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו.

יום ראשון פרשת מצורע - ב' ניסן תשע"ט

דף קל"א ע"א

הרי שאנסו בית המלך גרנו - אם בחובו חייב לעשר ממקום אחר וליתן לכהן, משום דקא משתרשי ליה, ואם באנפרות, כלומר בהפסד ועל חנם, פטור מלעשר.

האומר לחבירו מכור לי בני מעיה של פרה, והיה בהן מתנות כהונה - נותנן לכהן כיון שהן בעין, ואינו מנכה לו מן הדמים. לקח הימנו במשקל, נותנן לכהן ומנכה למוכר מן הדמים.

תשעה נכסי כהן: תרומה, ותרומת מעשר, וחלה, ראשית הגז, ומתנות, והדמאי, והבכורים, והקרן והחומש. ולא להוציאן בדיינים, אלא לומר שקונה בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה, ובעל חוב נוטלן בחובו ואשה בכתובתה, וספר תורה.

י"א שלויים בכלל 'העם' וחייבים במתנות וי"א שאינם בכלל העם ופטורים. (עיין להלן ע"ב). רב נסתפק הלכה כדברי מי, ובסק מספק שאין מוציאים מידיהם, שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

ארבע מתנות עניים בכרם: הפרט והעוללות והשכחה והפאה, שנאמר 'וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט', 'אחריו' זו שכחה, פאה למדים 'אחריו' מזית שנאמר בו 'לא תפאר אחריו', פירוש שלא תטול תפארתו ממנו. שלש מתנות עניים בתבואה: הלקט והשכחה והפאה, שנאמר 'ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקוצרך ולקט קצירך וגו' כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה'. שנים באילן: השכחה והפאה, שנאמר 'כי תחבוט זיתך לא תפאר אחריו', שלא תטול תפארתו ממנו, ו'אחריו' זה שכחה.

וכל מתנות אלו אין בהם טובת הנאה לבעלים - שבכולן נאמר 'עזיבה' ולא נתינה. ואפילו עני שבישראל מוציאין מידו, שנאמר 'ולקט קצירך לא תלקט לעני' וגו', להזהיר לעני על שלו.

מעשר עני המתחלק בתוך ביתו יש בו טובת הנאה לבעלים - שנאמר בו 'נתינה'. ואפילו עני שבישראל מוציאין אותו מידו, שלמדים 'לגר לגר' בגזירה שוה ממתנות עניים.

שאר מתנות כהונה כגון הזרוע והלחיים והקבה - אין מוציאין אותן לא מכהן לכהן ולא מלוי ללוי, אבל מוציאים אותן מלוי לכהן, ולדברי רב (שאר מוציאין מיד לוי שמו אינו בכלל 'העם') הכוונה על ראשית הגז שהיא כגון זרוע, שמוציאים אותה מיד הלוי, לפי שלא נאמר בה 'העם'.

עמהן צריך שירשום בו סימן שאין כולו של ישראל. אמר כהן לישראל אני מוכר לך פרה זו חוץ מן המתנות שבה, פטור הישראל מן המתנות.

אמר לטבח מכור לי בני מעיה של פרה והיו בהן מתנות - נותן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים, לקחן הימנו במשקל, נותן לכהן ומנכה לו מן הדמים.

דף קל"ב ע"ב

דינו של כהן לתבוע את המתנות מן הטבח - ואף על פי שאין הבהמה של טבח אלא משל אחרים.

טבח כהן ששוחט - חייב במתנות, שנאמר 'מאת זוכחי הזבח' אפילו כהן. אבל השוחט לכהן פטור, שנאמר 'מאת העם' ולא מאת הכהנים.

כהן שנעשה טבח - שתיים ושלוש שבתות, פטור מן המתנות, מכאן ואילך הואיל והוקבע להיות טבח חייב במתנות. ואם קבע חנות, חייב מיד. וכן כהן שנשתתף עם טבח ישראל, כיון שקבע חנות, אין שותפות הכהן פוטרנו ממתנות.

רב חסדא הטיל שמתא על כהן שאינו מפריש מתנותיו - ליתנם לכהן אחר.

טבחי הוצל עומדין בשמתא של רב חסדא כ"ב שנה, ואע"פ כן חוזרין ומשמתין אותן, כדין מי שאינו רוצה לקיים מצות עשה שמכין אותו עד שתצא נפשו. וקונסים אותם בלא התראה. רבא היה קונס על מי שלא היה רוצה ליתן מתנות ליטול ממנו כל הירך ונותנה לכהן. ורב נחמן היה קונס על גלימא שלו.

מי שעובר על לא תעשה שיש בה מיתה או כרת - אין משמתין אותו, דקם ליה בדרכה מיניה, אבל במצות עשה, כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה לולב ואינו עושה עשה ציצית ואינו עושה, מכין אותו עד שתצא נפשו.

בבהמה דקה נותנים הזרוע לכהן אחד, וקיבה לאחד, ולחיים לשנים. ובשור שאבריו גדולים, מחלק כל עצם לשנים.

אסור לאכול מבהמה שלא הורמה מתנותיה - וי"א שמי שעושה כן כאילו אוכל טבלים, ואין הלכה כן.

מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי ואין נאכלות אלא בחרדל - שנאמר 'למשחה', כלומר לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים.

לרב חסדא אין נותנים מעשרים וארבע מתנות כהונה לכהן שאינו בקי בהן. ואין הלכה כמותו, אלא כל כהן שמודה בעבודה אע"פ שאינו בקי בהן נותנין לו, ומי שאינו מודה בעבודה, אין לו חלק בכהונה - שנאמר 'המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה'. ולא רק אם אינו מודה בעבודה זו, אלא כל שאינו מודה באחת מחמש עשרה עבודות, כגון היציקות והבלילות והפתיתות והמליחות תנופות והגשות והקמיצות הקטרות והמליקות וקבלות הזאות והשקאת סוטה ועריפת עגלה ערופה וטהרת מצורע ונשיאות כפים בין במקדש בין בגבולין, אין נותנין לו, שנאמר 'מבני אהרן', עבודה האמורה לבני אהרן.

דף קל"ג ע"א

חוטין שבלחי - י"א שאסורים משום דם, וכל כהן שאינו יודע ליטולן אין נותנין לו מתנה. ואין הלכה כן, שבין אם צולה אותו, ובין אם חותכו ומולחו לקדירה, הדם זב ממנו והוא מותר.

לא יחטוף הכהן מתנות, שנאמר 'ונתן' ולא שיטול מעצמו. ולא יבקש בפה, שנאמר בבני שמואל 'זיטו אחרי הבצע', ששאלו חלקם בפייהם. והצנועים מושכים את ידיהם גם כשנותנים להם בלא בקשה. אביי היה רגיל לחטוף משום חיבוב מצוה, לאחר ששמע הדרשה שלא יחטוף התחיל לבקש בפה, ולאחר מכן חזר וגם לא ביקש בפיו, אבל אם נתנו לו היה נוטל, כיון ששמע שהצנועים מושכים את ידיהם והגרגרנים חולקים, לא נטל אלא בערב יו"כ כדי שלא ישתכח הדבר שהוא כהן, שלא היה רגיל לישא כפיו שהיה אנוס מחמת עתים שקבע לתלמידיו.

כהן הרוצה לההנות לתלמיד חכם הדר במקומו שהוא דחוק,

תרומה - נותנים לכהן. מעשר ראשון - לרבי עקיבא נותנים אותה ללוי, ולר' אלעזר בן עזריה אף לכהן. ולאחר שקנס את עזרא את הלויים נותנים אותה רק לכהן ולא ללוי. אבל לוי שיש לו מעשר ראשון משלו, אין מוציאין אותה מידו.

כל דבר שהוא בקדושה, שאסור לזרים, כגון תרומה ותרומת מעשר וחלה, מוציאין אותן מיד לוי לכהן. וכל דבר שאינו בקדושה כגון הזרוע והלחיים והקבה, ולרב מעשר ראשון לאחר שקנסם עזרא, אין מוציאין אותם מידם.

השוחט לכהן ולעובד כוכבים פטור מן המתנות - השוחט לישראל חייב במתנות, השוחט ללוי נחלקו תנאים בדבר. ולרב ספק הוא, ואין מוציאין מידו.

נאמר בעבודת יום הכיפורים: 'וכפר את מקדש הקדש' - שמכפר על טומאה שאירעה לפני ולפנים. 'אהל מועד' - זה על טומאה שאירעה בהיכל. 'מזבח' - כמשמעו, שמכפר על מי שעבד בטומאה במזבח בלא חיוב מקדש, כגון נטמא במקדש ועבד בלא שהיה. 'יכפר' - על טומאה שאירעה בעזרות, 'כהנים' - כמשמעו. 'עם הקהל' - י"א אלו ישראל, אבל לויים אינם בכלל קהל, ו'יכפר' אלו הלויים. וי"א אלו ישראל ולויים, ו'יכפר' עולה על העבדים.

הלכה כרב - שמספק אין מוציאין מתנות מן הלוי. והלכה כרב חסדא - שהמזיק מתנות כהונה או אכלן פטור.

יום שני פרשת ויקרא - ג' ניסן תשע"ט

דף קל"ב ע"א

לעולא נותנים מתנות לכהנת אפילו היא אשת ישראל - ש'כהן' משמע גם כהנת. ולרבי ישמעאל נותנים לכהן ולא לכהנת, שלמדים סתום מן המפורש במנחה שכהנת אינה בכלל כהן. ולר' אליעזר בן יעקב בכל מקום שנאמר 'כהן' אין כהנת במשמע, חוץ ממתנות שנאמר שני פעמים, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. והלכה כעולא, וכן רב כהנא ורב פפא ורב יימר ורב אידי בר אבין אכלו מתנות משום שנשותיהם היו כהנות.

מנחת כהנת נאכלת - ואינה כמנחת כהן שהוא כליל, גם לסוברים שכהן משמע גם כהנת, לפי שאהרן ובניו כתובין בפרשה.

לזיה שילדה - בנה פטור מחמש סלעים.

זרוע לחיים והקבה נוהגים בכלאים הבא מן העז ומן הרחל - שנאמר 'אם שור' לרבות את הכלאים.

כוי שגולד מצבי הבא על התיישה - לרבי אליעזר פטור ממתנות, ולחכמים חייב. ולדברי הכל יש ספק אם חוששין לזרע האב, אלא שלרבי אליעזר 'שה' לא משמע מקצת שה, ולחכמים שה משמע גם מקצת שה. לרב הונא בר חייא חייב לחכמים רק בחצי מתנות, אבל בחציין השני, אומר לו הבא ראה שאין חוששין לזרע האב ותיטול. ולרבינן בשם רבי יוחנן חייב בכל המתנות, ש'אם שה' בא לרבות את הכוי.

כוי יש בו דרכים שוין לבהמה - שחלבו אסור. ויש בו דרכים שוין לחיה - שחייב בכיסוי. ויש בו דרכים שוין לחיה ולבהמה - שדמו וגידו אסורין כבהמה וחיה, ולחכמים שחייב בזרוע ולחיים והקבה ('א בחצי וי"א בכל המתנות, כמו שנתבאר), ורבי אליעזר פטור.

בכור שכבר בא ליד כהן, ומכרו לישראל במומו, ונתערב במאה בהמות אחרות - בזמן שמאה שוחטין את כולן, פוטרים את כולן מן המתנות, שכל אחד יכול לומר לכהן שלי הבכור. ואם אחד שוחט את כולן, פוטרים לו אחד מהם. אבל בכור שעדיין לא ניתן לכהן שנתערב, אפילו מאה שוחטין את כולן, יבוא עליו הכהן משני צדדין, ויאמר לו אם בכור הוא כולו שלי, ואם אינו בכור תן לי את מתנותי.

השוחט לכהן ולעובד כוכבים פטור מן המתנות - והמשתתף

יכול לזכות לו מתנותיו קודם שבאו לידו, אם הוא ממכירי כהונה - כלומר שהיה כהן ניכר בעיר, ורוב בני אדם אוהבים אותו ונותנין לו המתנות. ודווקא כשמזכה לו מרצונו, ודווקא לת"ח עני ודחוק, ולא במי שאינו דחוק. רבא ביקש למשמש כהן שיזכה לו מתנות שיקבל בעל הבית כדי לאכול לשון בחרדל, והשמש עשה כן על כרחו שהיה אדם חשוב בביתו של בעל הבית, וגם רבא לא היה דחוק, והקריאו לרב ספרא מן השמים על רבא פסוק זה 'מעדה בגד ביום קרה חומץ על נתר ושר בשירים על לב רע' כלומר שלא ידע להבין טעמו של רב יוסף בדין זה.

כל השונה לתלמיד שאינו הגון - נופל בגיהנם, והוא כזורק אבן למרקוליס.

יום שלישי פרשת מצורע - ד' ניסן תשע"ט

דף קל"ג ע"ב

המשתתף עם הכהן ועם הגוי פטור מן המתנות. המשתתף עם הכהן צריך לרשום כדי שיבינו למה אינו נותן מתנות. וגם אם הכהן יושב על הקופה, אין מבחינים שיש לו שותפות בה, שמא האמינו בעל הבית. המשתתף עם הגוי, אע"פ שהגוי נמצא בחנות, אם אינו יושב על הקופה, צריך לרשום, שאין מבחינים שיש לו שותפות בה, שמא בא לקנות בשר, ואם הוא יושב על הקופה אין צריך לרשום, שבוודאי יש לו שותפות בה, כי לא יתכן שבעל הבית האמינו, שאין אמונה בעובד כוכבים. וי"א שבכל אופן שנמצא בחנות אין צריך לרשום, שהגוי צועק תדיר למוכר שלא יתנם בכך אלא בכך, והכל יודעים שיש לו חלק בה, אבל בכהן אין מבחינים שהוא שותף, לפי שהוא צנוע וסומך על הטבח.

המוכר פסולי המוקדשין - אותן הנמכרים בתוך הבית, כגון בכור ומעשר, אין צריך לרשום, שהדבר ניכר שאין נמכרין כדרך חולין. ואותן הנמכרים באיטליז, צריך לרשום.

היה כהן או גוי שותף בראש, אפילו אין לו אלא אחד ממאה בראש - פטור מן הלחי, וחייב בשאר. היה שותף ביד, פטור מן הזרוע וחייב בשאר. היה שותף בבני מעיים, פטור מן הקבה וחייב בשאר. לחייב בר רב אפילו שותף באחת מהן פטור מכולן, ונדחו דבריו.

עשרים וארבע מתנות כהונה הן, וכולן ניתנו לאהרן ולבניו בכלל ופרט וברית מלח. כל המקיימן כאילו קיים כללות ופרטות שבתורה, וברית מלח של קרבנות. וכל העובר עליהן, כאילו עובר על כלל ופרט וברית מלח. עשר מהן במקדש, וארבע בירושלים, ועשר בגבולים. עשר במקדש: חטאת, חטאת העוף, אשם ודאי, אשם תלוי, זבחי שלמי צבור, לוג שמן של מצורע, שתי הלחם, לחם הפנים, שירי מנחות, ומנחת העומר. ארבע בירושלים: הבכורה, ביכורים, מורם מן התודה ומאיל נזיר, ועורות קדשים. עשר בגבולים: תרומה, תרומת מעשר, חלה, ראשית הגז, מתנות (זרוע לחיים והקיבה), פדיון הבן, פדיון פטר חמור, שדה אחוזה, שדה חרמים, גזל הגר.

היה כולה של כהן או של גוי, ומכר את הראש לישראל - חייב בלחיים, אע"פ שעיקר הבהמה של כהן.

עובד כוכבים וכהן שמסרו צאנם לישראל לגזוז - פטור מראשית הגז. הלוקח גז צאנו של עובד כוכבים, אפילו קודם שנגזז - פטור מראשית הגז. וזה חומר בזרוע ובלחיים ובקבה יותר מראשית הגז, שבמתנות אם קנה ישראל את הראש או את היד או בני מעיים קודם שחיטה, חייב במתנה של האבר שקנה.

יום רביעי פרשת מצורע - ה' ניסן תשע"ט

דף קל"ד ע"א

כהן שמכר בהמה לישראל ואמר לו חוץ מן המתנות - פטור מן המתנות, ששיור הוא ושל כהן הן. אמר לו 'על מנת שהמתנות

שלי' - י"א שחייב במתנות ונותנן לכל כהן שירצה, ש'על מנת' אינו שיור אלא תנאי, והכל מכר לו ע"מ שיתנם לו, ואין בו כח להתנות. וי"א שהמתנות של הכהן, ש'על מנת' שיור הוא.

לקח מן הטבח בני מעיים במשקל, נותן מתנות לפהו וחוזר ותובע דמים מן הטבח. לרב רק אם שקל לעצמו, דכיון דטבח לא נגע בהן אינו בעל דברים של כהן, לפיכך זה הלוקח נותן ותובע דמים מן הטבח, שעליו היה מוטל ליתן. אבל אם שקל לו טבח, דינו של כהן ותביעתו אף על הטבח, והטבח חוזר עליהן, ואם ישנם בעין נותנן לכהן, וכדין גזל ולא נתיאשו הבעלים ואכלו אחר, שרצה מזה גובה ורצה מזה גובה, שמתנות כהונה נגזלות. ולרב אסי אפילו שקל לו טבח הדין של כהן עם הלוקח, הואיל וישנה לגזילה בעין, שמתנות כהונה אינם נגזלות, וכל זמן שהם בעין, החוב מוטל על מי שהם אצלו לתתו לכהן, והראשון לא נעשה גזלן עליהם.

גר שנתגייר והיתה לו פרה - נשחטה עד שלא נתגייר פטור ממתנות, נשחטה משנתגייר, חייב. ספק אם נשחטה קודם שנתגייר או לאחר מכן - פטור, שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

חורי הנמלים שבתוך הקמה, שעדיין לא הגיעו הקוצרים לשם - כל הנמצא בהן הוא לבעה"ב, שאין לקט אלא הנושר בשעת קצירה. ושלאחר הקוצרים - לת"ק חטיף העליונים שעל פי החור, לעניים, שיש לומר לקט הן שנשרו מן השבלין בשעת קצירה, והתחתונים לבעל הבית, שקודם קצירה כנסום נמלים שם. ולרבי מאיר הכל לעניים, שספק לקט לקט, שנאמר 'עני ורש הצדיק', צדק משלך ותן לו. ואין דומה לספק מתנות ששינוי שהוא פטור, שקמה יש לה חזקת חיוב שהרי של ישראל היא, ופרה יש לה חזקת פטור שהיתה של עובד כוכבים.

חיוב חלה נעשית בשעת גלגול העיסה - ואם גלגלה העובד כוכבים, פטור. גוי שהיה לו עיסה ונתגייר, אם עד שלא נתגייר נתגלגלה פטור, ואם משנתגייר חייב. היה ספק, חייב, ואין הולכים אחר חזקת פטור כמו במתנות, שספק ממון לקולא, וספק איסורא לחומרא.

שמונה ספקות נאמרו בגר: ארבע - שהן ספק איסור - לחיוב: קרבן אשתו, שבספק אם ילדה כשהיתה עובדת כוכבים ספק משנתגיירה, מביאה קרבן. חלה (כמו שנתבאר). בכור בהמה טמאה, והיינו פטר חמור למ"ד אסור בהנאה עד שיפדנו, ובכור בהמה טהורה, שאסור מספק לשוחטו בחוץ עד שישתאב. וארבע - שהן ספק ממון - לפטור: ראשית הגז, והמתנות, ופדיון הבן, ופדיון פטר חמור, שלאחר שנפדה מעכב הטלה בידו שאין בו קדושה ואינו אלא ספק ממון.

דף קל"ד ע"ב

במקום שאין עניים מצויים - אין צריך להניח לקט שכחה ופאה, שנאמר 'לעני ולגר תעזוב אותם', ולא לעורבים ולא לעטלפים.

אין ישראל צריך לטרוח ולהביא תרומה מן הגורן לעיר או ממדבר ליישוב ליד כהן, אלא כהן הולך ומביאה. ומצניעה עד שימצא כהן. ואם אין שם כהן, שוכר פרה ומביאה מפני הפסד תרומה. ואין דומה למתנות עניים שאין צריך להניחם כשאין עניים מצויים שם, שהתרומה נאמר בה 'נתינה'.

מקום שנהגו למלוג את העגלים ברותחין עם עורן - לא יפשיט את הזרוע, אלא נותנו לכהן כמו שהוא בעורו. וכן מקום שנהגו להפשיט את הראש, לא יפשיט את הלחי, שצריך ליתן לו גם את העור. ואם אין שם כהן, מעלין אותן בדמים ואוכלן מפני הפסד כהן. ואינו דומה למתנות עניים שאין צריך להניחם כשאין עניים מצויים שם, לפי שנאמר בהם 'נתינה'.

המפקיר את כרמו, ולשחר השכים ובצרו - חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה, ופטור מן המעשרות, שבמתנות עניים נאמר 'תעזוב' יתירא לרבות הפקר שחזר וזכה בו.

רבי אמי קדם וזכה בדינרי זהב שנשלחו לבית המדרש. י"א שזכה בהן לעניים, וי"א שזכה לעצמו לפי שהוא אדם חשוב, ולמדנו מ'הכהן הגדול מאחיו', שיהא גדול מאחיו בנוי בחכמה ובעושר. ואם אין לו, אחיו הכהנים מגדלין אותו, שנאמר

'והכהן הגדול מאחיו', גדלהו משל אחיו.

איזהו הזרוע? מן הפרק של ארכובה עד כף של יד, וכן זרוע האמור בנזיר. שוק - לת"ק הוא כנגד הזרוע ברגל. (והן שתי עצמות מן הפרק של ארכובה עד בוקא דאטמא, דהיינו כל הירך). ולרבי יהודה מן הפרק של ארכובה עד סובך של רגל (היינו פרק שבין הקולית ועצם אמצעי).

איזהו לחי? מן הפרק של לחי אצל הצדעים, וחותר כלפי מטה עד פיקה של גרגרת (שיפוי כובע שהוא פתחה של קנה בית הבליעה, והיינו לחיים התחתונות עם הלשון). אבל אינו נוטל את בית השחיטה, וי"א ש'נוטל בית השחיטה עמה', ואין חולקים בדין, אלא שרבי חנינא בן אנטיגנוס היא שמכשיר שחיטה למעלה מבית הבליעה. וי"א שנוטל 'עמה' היינו עם הבהמה, ולא עם הלחי.

צריך ליתן זרוע ימין ולא זרוע שמאל: י"א שנאמר 'הזרוע' המיומנת שבזרוע, וי"א ש'זרוע' נגד יד שעושה מלחמה והיא ימין, וי"א שנאמר בשוק 'שוק הימין', וכן זרוע מוקדשין של איל נזיר שנאמר 'תרומה', וכן זרוע של חולין של מתנות כהונה, שנאמר 'תתנו'.

נותן עם הלחיים צמר שבראש כבשים ושער שבזקן תישיש - שנאמר ו'הלחיים.

מעיקר הדין צריך ליתן עם הקיבה חלב שעל גבי הקבה וחלב שבתוך הקבה - שנאמר ו'הקבה, וכהנים נהגו בו עין יפה ונתנוהו לבעלים.

דורשי חמורות היו אומרים: הזרוע כנגד היד, וכן הוא אומר ויקח רומח בידו, ומכאן שנותן זרוע של ימין, שיד ימין עושה מלחמה. ולחיים כנגד תפלה, וכן הוא אומר ויעמוד פנחס ויפלל. קבה כמשמעה, וכן הוא אומר ואת האשה אל קבתה.

הדרן עלך הזרוע והלחיים

יום חמישי פרשת מצורע - ו' ניסן תשע"ט

דף קל"ה ע"א

פרק י"א - ראשית הגז

ראשית הגז - נוהג בארץ ובחו"ל, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשים.

חומר בזרוע ולחיים ובקבה מראשית הגז - שהזרוע והלחיים והקבה נוהגין בבקר ובצאן, במרובה ובמועט, וראשית הגז אינו נוהג אלא ברחלות, ואינו נוהג אלא במרובה. וכמה הוא מרובה? לב"ש שתי רחלות, ולבית הלל חמש. לרבי דוסא בן הרכינס חמש רחלות גוזזות מנה ופרס חייבות בראשית הגז, ולחכמים חמש רחלות גוזזות כל שהן. וכמה נותנין לכהן? משקל חמש סלעים ביהודה שהן עשר סלעים בגליל, מלובן ולא צואי שלא נתלבן עדיין כולו, כדי לעשות ממנו בגד קטן, שנאמר 'תתן לו', שיהא בו כדי מתנה.

לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו - פטור, לפי שקנאו בשינוי. לבנו ולא צבעו, חייב, שאין זה שינוי.

הלוקח גז צאנו של עובד כוכבים במחור - פטור מראשית הגז. הלוקח גז צאנו של חברו, אם שייר, המוכר חייב, לא שייר, הלוקח חייב. היו לו שני מינים, שחופות ולבנות, מכר לו שחופות אבל לא לבנות, זכרים אבל לא נקבות, זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו.

קדשי מזבח פטורין מראשית הגז - לפי שאינן בני גיזה, שנאמר 'ולא תגזו בכור צאנך'. וגם אם הקדיש חוץ מגיזותיה וכחישה, פשטה קדושה בכלה וחלה גם על הגיזה.

מה ששינוי שאין ראשית הגז נוהג במוקדשין: (א) מדובר בקדשי בדק הבית, שאע"פ שאסורים בגיזה ועבודה מדרבנן, מן התורה בני גיזה הן, וקמ"ל שאין צריך לפדות ראשית הגז וליתנו לכהן, שנאמר 'צאנך' ולא צאן הקדש. (ב) למ"ד קדשי בדק הבית בכלל 'העמדה והערכה' ואי אפשר לפדות

את הגיזה, מדובר כשהקדיש חוץ מגיזותיה וכחישה, שאע"פ שהגיזה אינה של הקדש, אין צריך להפרישה וליתנה. (ג) לרבי מדובר במקדיש גיזה עצמה, וקמ"ל שאין צריך לפדות לאחר גיזה וליתנה לכהן, שנאמר 'גז צאנך תתן לו', מי שאין מחוסר אלא גזיזה ונתינה, יצא זה שמחוסר גזיזה פדייה ונתינה.

האומר רגלה של זו עולה - לרבי יוסי כולה עולה, ולרבי מאיר אין כולה עולה. וכל זה כשהקדיש אבר שאין הנשמה תלויה בו, אבל הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו, לדברי הכל פשטה קדושה בכלה.

בהמת השותפים (של שני ישראלים) - לת"ק חייב בראשית הגז, ור' אלעאי פוטר. ושותפות עובד כוכבים - לדברי הכל פוטר מראשית הגז.

טעם המחלוקת: ת"ק דורש 'צאנך' למעט שותפות עובד כוכבים, ואין לנו מיעוט לבהמת שותפים. ר' אלעאי דורש 'צאנך' המיוחד לך ולא של שותפות. ושותפות עובד כוכבים: (א) למדים ראשית הגז ממה שנאמר בתחילת הפסוק לענין תרומה 'ראשית דגנך' ולא שותפות עובד כוכבים, ואע"פ ש'ראשית' האמור לענין ראשית הגז הפסיק הענין, ה'וא'ו' מערבן. (ב) מ'צאנך', וסובר שכמו שממעטים שותפות עובד כוכבים לפי שאינו מיוחד לישראל, ממעטים גם בהמת שותפין, לפי שאינו מיוחד לאחד מהם.

לחכמים אין למדים שותפות עובד כוכבים בראשית הגז מתרומה - א' שהפסיק הענין. (ב) שמחייבין שותפות עובד כוכבים בתרומה.

דף קל"ה ע"ב

ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות - לרבי טבל וחולין מעורבים זה בזה, שאין ברירה. ולרבן שמעון בן גמליאל של ישראל חייב ושל עובד כוכבים פטור, שיש ברירה. ושניהם סוברים ששותפות עובד כוכבים חייבת בתרומה.

שיעור עיסה שחייבת בחלה - עשירית האיפה כעיסת מדבר, שנאמר 'עריסותיכם' כדי עריסותיכם.

לשיטת רבא מודה ר' אלעאי שהשותפות אינה פוטרת: (א) בתרומה שנאמר 'תרומותיכם'. ו'דגנך' בא למעט שותפות עובד כוכבים. (ב) בחלה, שלמדים 'ראשית ראשית' מתרומה (ואין למדים מראשית הגז לפטור, דלחומרא מקשינן). (ג) בפאה, שנאמר 'ובקצרכם את קציר ארצכם', ו'שדך' בא למעט שותפות עובד כוכבים. (ד) בבכורה, שנאמר 'ובכורות בקרכם וצאנכם', ו'בבקרך ובצאנך' בא למעט שותפות עובד כוכבים. (ה) במזוזה, שנאמר 'למען ירבו ימיכם וימי בניכם', ו'ביתך' בא ללמד שבדרך ביאתך לבית אתה קובע מזוזה, והוא מן הימין. (המשך בדף קל"ו).

יום שישי פרשת מצורע - ז' ניסן תשע"ט

דף קל"ז ע"א

מצוות נוספות שבהם מודה רבי אלעאי - לשיטת רבא - שהשותפות אינה פוטרת (המשך מדף קל"ה: (ו) במעשר, שנאמר 'מעשרותיכם', ו'דגנך' בא למעט שותפות עובד כוכבים. (ז) במתנות, שנאמר 'ונתן' ולמדים נתינה נתינה מתרומה. (ולא מראשית הגז, דלחומרא מקשינן). (ח) בבכורים, שנאמר 'בכורי כל אשר בארצך'. ו'ארצך' בא למעט חוצה לארץ. (ט) בציצית, שנאמר 'על כנפי בגדיהם לדורותם', ו'כסותך' בא למעט טלית שאולה שפטורה מן הציצית כל שלשים יום. (י) במעקה, שנאמר 'כי יפול הנופל ממנו', כל שראוי ליפול ואפילו בשותפות, ו'גגך' בא למעט בתי כנסיות ובתי מדרשות.

דברי רבא נדחו מן הברייתות: (א) שר' אלעאי פוטר בהמת שותפין מן הבכורה, שדורש 'בקרך וצאנך' למעט שותפין, ו'בקרכם וצאנכם' היינו של כל אחד ואחד מישראל. (ב) שר' אלעאי פוטר בהמת השותפין מן המתנות. (ג) ומכאן למדנו שפוטר גם בתרומה, שהטעם שפוטר במתנות שדורש 'נתינה

נתינה' מראשית הגז, ואם בתרומה חייב היה צריך להקיש לחומרא.

לדברי רבי אלעאי מתנות וראשית הגז אין נוהגות אלא בארץ, שלמדים 'נתינה נתינה' מתרומה שאינה נוהגת בחו"ל.

ראשית הגז אינה טובלת - לרבי אלעאי שלומד ראשית הגז מתרומה - שנאמר 'וראשית גז צאנך תתן לו', אין לך בו אלא מראשיתו ואילך. ואין חייבים עליה מיתה וחומש כתרומה, שנאמר בתרומה 'ומתו בו' ולא בראשית הגז, 'ויסף עליו' ולא על ראשית הגז. ואין מעשר ראשון ושני אחריה כתרומה, שנאמר 'ראשית', אין לך בו אלא ראשית בלבד.

היו לו שתי רחלות, גז אחת והניח בשנה זו, והשניה גז בשנה שניה והניח, עד שהיו לו חמש גזים - אין מצטרפות, כיון שלא היה לו חמש צאן ביחד. אבל אם היו לו חמש צאן, וגזו השנים בשנה זו, ושלש בשנה שניה, לחכמים מצטרפות אע"פ שחדש וישן הוא. ולרבי אלעאי אין מצטרפות, שלמדים מתרומה שאין תורמין מן החדש על הישן.

ישראל שלקח שדה בסוריא מעובד כוכבים עד שלא הביאה שליש - חייב בתרומה. משהביאה שליש, לר"ע חייב בתוספת, ולחכמים פטור, שמכיון שהביאה שליש ביד גוי כאילו נגמרה כולה בידו.

הלוקח גז צאן עובד כוכבים קודם שנגזזה - פטור מראשית הגז. אבל אם קנה צאנו כשהיא עומדת לגזוז, חייב, אע"פ שגדלה ביד הגוי. ולרבי אלעאי פטור, שלמדים מתרומה שהגדל בחיוב חייב, והגדל בפטור פטור.

דף קל"ו ע"ב

היו לו שני מיני תאנים שחורות ולבנות, וכן שני מיני חטין - לת"ק אין תורמים ומעשרים מזה על זה. לר' יצחק משום ר' אלעאי לב"ש אין תורמין, ולב"ה תורמין.

היו לו שני מיני בהמות, שחופות ולבנות - מכר לו שחופות ולא לבנות, זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו. מכר לו זכרים ולא נקבות, זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו. ואע"פ שהלוקח ושייר אצל מוכר המוכר חייב בראשית הגז, עצה טובה היא למוכר שלא יתן מן הנקבות המשומרות לו על הזכרים שמכר, כי של זכרים גיזתן קשה ושל נקבות רך, לפיכך יקנה מן הלוקח כדי ראשית הגז של זכרים מצמר הזכרים. וכן בשחופות ולבנות, גיזת הלבנות טובה משל שחופות, ויקנה מן הלוקח כשיעור השחופות ויתן לכהן. וכל זה לחכמים, אבל לר' אלעאי למדים מתרומה שאין תורמין ממין על שאינו מינו, ולפיכך אין גוזזין משל שחופות על לבנות ולא משל לבנות על שחופות, אבל זכרים ונקיבות, מין אחד הן.

האומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה - לא אמר כלום, שצריך שתהא 'ראשית ששייריה ניכרין'. האומר כל גזי ראשית - לר' אלעאי לא אמר כלום, שלמדים ראשית הגז מתרומה, ולחכמים דבריו קיימין.

נהוג עלמא כהני תלת סבי: א) כר' אלעאי בראשית הגז שאינו נוהג אלא בארץ. ב) כר' יהודה בן בתירה שאין דברי תורה מקבלין טומאה, ובעל קרי אין צריך טבילה לדברי תורה. ג) כר' יאשיה שאין חיוב בכלאים עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד.

לר' שמעון טריפה פטורה מראשית הגז - שלומד 'צאן צאן' ממעשר בהמה שאינו נוהג בטריפה, שנאמר 'כל אשר יעבור תחת השבט', פרט לטרפה שאינה עוברת (כגון נחתכו רגליה מן הארכובה, וממנה למדים שאר טריפות). ואינו לומד 'צאן צאן' מבכור שנוהג בטריפה, אע"פ שראשית הגז דומה ביותר דינים לבכור ממה שדומה למעשר, מ"מ יותר טוב ללמוד 'פשוט מפשוט'.

ראשית הגז דומה למעשר ולא לבכור לענין: א) שאין צריך זכרים, ובכור אינו אלא זכר. ב) אין נוהגים בטמאים, ובכור נוהג בחמור. ג) מעשר וראשית הגז אינו אלא במרובים, מעשר

בעשרה ראשית הגז בחמש, ובכור ביחיד. ד) אין קדושים מרחם, ובכור קדוש מרחם. ה) אין נוהגים באדם, ובכור נוהג. ו) מעשר וגז אינו נוהגים אלא בפשוטין. ז) ואינו לפני הדבור, אבל בכורות קדשו במצרים.

ראשית הגז דומה לבכור ולא למעשר לענין: א) בכור וראשית הגז נוהגין ביתום אף על פי שמתה אמו קודם לידתו, כגון זה פירש למיתה וזה פירש לחיים, אבל מעשר לא. ב - ד) בכור וגז נוהגים בלקוח, ובשותפות ובנתנו לו מתנה, ומעשר לא. ה) בכור וגז נוהגים אף שלא בפני הבית, אבל מעשר לא. ו) בכור וגז ממתנות כהונה הן, אבל מעשר נאכל לבעלים. ז) בכור וגז א"צ להקדיש, שבכור קדושתו מרחם, וגז אין בו קדושה, ומעשר מקדישו בשבט. ח) בכור וגז כהן יכול למוכרו, ומעשר אינו נמכר.

שבת קודש פרשת מצורע - ח' ניסן תשע"ט

דף קל"ז ע"א

ראשית הגז אינו נוהג אלא ברחלים - שנאמר 'תתן לו' ולא לשקו, וגיזת שור אינה ראויה אלא לשק. ונוצה של עזים פטורה אע"פ שראוי לבגדים של אדם, שנאמר בפרשה של ראשית הגז 'לעמוד לשרת', דבר הראוי לשירות, והיינו לתכלת של בגדי שרד שהוא מצמר, ואין צמר אלא של רחלים.

'לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז בכור צאנך' - אין לי אלא שור בעבודה וצאן בגיזה, מנין ליתן האמור של זה בזה ושל זה בזה, ת"ל 'לא תעבוד ולא תגוז'.

כבשים שצמרן קשה פטורים מראשית הגז - שנאמר 'ומגז כבשי יתחמם'.

הגוזז את העזים - פטור. השוטף את הרחלים - לחכמים חייב, ולרבי יוסי פטור, שמדייק לשון 'גז'.

הקוטף בידיו שבלי קמתו - לרבי יוסי אין הנושר לקט, שמדייק 'לקט קצירך' שאין לקט אלא הבא מחמת קציר, ולא לקט קיטוף. ומודה רבי יוסי בדבר שדרכו בכך, כגון בצלים ושומים שקיטוף שלהן זהו קצירן, וכן העוקר עדשים עם השרשים, והתולש פולין ביד הרי זה קציר.

שורות בצלים שבין הירק - לר' יוסי נוטלין פאה מכל אחד ואחד, שהירק שבין מלבן למלבן מפסיק, ולחכמים נוטלים מאחת על הכל.

לבית שמאי שתי רחלות חייבות בראשית הגז, ששתיים נקראים צאן. ולבית הלל חמש, שנאמר 'חמש צאן עשויות', שמעשות את בעליהן ואומרות לו קום עשה מצוה חדשה שלא היה מצוה עליו בפחות מכן, והוא ראשית הגז שנאמר בה צאן שמשמע מרובה, אבל בכור ומתנות אפילו אחת חייבת. לרבי ישמעאל ברבי יוסי בשם אביו ארבע רחלות חייבות, שנאמר 'וארבע צאן תחת השדה'. רבי הכריע כרבי יוסי אע"פ שאין הכרעה שלישית מכרעת, לפי שאמרה מפי שמועה מפי חגי זכריה ומלאכי.

דף קל"ז ע"ב

לחכמים חמש רחלות גזוזות 'כל שהן' חייבות. וכמה כל שהן? א) לשמואל ורבי יוחנן צריך שיהיו ששים סלעים. ב) לרב מנה ופרס, ובלבד שיהיו מחומשות, והן שבעה סלעים וחצי לכל אחת מהן. ולמסקנת הגמרא דברי רב אמורים על מנה בן ארבעים סלעים, נמצא מנה ופרס הן ששים סלעים. ג) לרבי יוחנן בשם רבי ינאי רבו צריך שיהיו שש סלעים. ד) לעולא בשם ר' אלעזר כל שהן שנינו, ואפילו אין גזוזות כולן אלא מסלע אחד.

וכמה נותן לכהן? לרבי יוחנן בשם ר' ינאי נותן חמש סלעים (בין כשלא גזז אלא שש, ובין כשגזז אלה, נותן לכהן חמש). לרב ושמואל ורבי יוחנן נותן אחד משישים. ואם יש לו גיזין הרבה, שחלק ששים שבהם יש בו כדי לחלק לכהנים הרבה, ומבקש ליתנם לכהנים הרבה, לא יתן לכל כהן פחות מחמש סלעים.

שיעור תרומה: מן התורה חיטה אחת פוטרת את הכרי. מדרבנן, בתרומת תירוש ויצהר שהיא מן התורה, עין יפה אחד מארבעים (וביננו אחת מחמשים, ועין רעה אחד מששים), ובתרומה שהיא מדרבנן אחד מששים.

שיעור פאה: מן התורה אין לה שיעור, ומדרבנן אחד בשישים בין בארץ ובין בחו"ל.

לשון תורה לעצמה לשון חכמים לעצמן - לשון תורה 'רחלים', ולשון חכמים 'רחלות'.

יום ראשון - ט' ניסן תשע"ט

דף קל"ח ע"א

חמת חדשה של עור, שלא גמר תפירתה ושייר בה סדק - אע"פ שמקבלת רמונים טהורה. תפירה ונקרעה, לת"ק שיעורה כמוציא רמונים, ולרבי אליעזר בן יעקב כפקעיות של שתי אחת מארבע במנה בן ארבעים סלעים.

ראשית הגז נותן לכהן חמש סלעים מלובנות - ולא שצריך ללבנו וליתן לו, אלא שילבנו כהן ויעמוד על חמש סלעים. וצריך שיהא ראוי לעשות בו בגד קטן שנאמר 'לעמוד לשרת', דבר שראוי לשירות והיינו אבנט, ואין לומר מעיל שתפשת מרובה לא תפשת מועט תפשת. ואין לומר כיפה של צמר, שנאמר 'הוא ובניו' דבר השווה לאהרן ולבניו. ואפילו למ"ד אבנטו של כהן גדול בכל השנה כולו של בוך, שם אבנט נוהג באהרן ובניו.

כיפה של צמר היתה מונחת בראש כהן גדול ועליה ציץ נתון - לקיים מה שנאמר 'ושמת אותו על פתיל תכלת'.

גז ומכר ראשונה קודם שנצטרפו לחמש - לרב חסדא חייב. לרבי נתן בר הושעיא פטור, שצריך שיהא 'צאנך' כשהגיע לשיעור.

הלוקח גז צאנו של עובד כוכבים פטור מראשית הגז. לקח צאנו לגזוז, חייב. ולר' נתן בר הושעיא שפוטור אם לא היה 'צאנך' כשנצטרפו לשיעור, צריך להעמידה כשהקנן לו כל שלשים יום, כלומר שיהיו כל הגופים קנויים לו עד תשלום כל הגיזים.

הלוקח גז צאנו של חבירו. אם שייר אצל מוכר, המוכר חייב, לא שייר, הלוקח חייב. שאין אדם מוכר מתנות של כהן, לפיכך אם שייר אצל מוכר, אומר לו לוקח מתנות של כהן גבך הן. ואם לא שייר, אומר לו מוכר מתנות של כהן לא מכרתי לך ותן אותם לכהן. וכן שנינו לענין מתנות, שאם מכר לו בני מעיה של פרה, נותן הלוקח מתנות לכהן, ואינו מנכה מן הדמים. ואם מכרן במשקל, מנכה לו מן הדמים.

המוכר קלחי אילן בתוך שדהו - נותן פאה לכל אחד ואחד. לרבי יהודה דווקא בזמן שלא שייר בעל השדה, אבל שייר בעל השדה נותן פאה על הכל. וכל זה כשהתחיל בעל השדה לקצור, שנאמר 'ובקצרכם את קציר ארצכם', שמזמן שהתחיל לקצור, חייב בכל השדה.

הדרן עלך ראשית הגז

פרק י"ב - שילוח הקן

דף קל"ח ע"ב

שילוח הקן - נוהג בארץ ובחו"ל, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשין. שנאמר 'שלח תשלח את האם', במי שאתה מצווה לשלחו, יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו לידי גזבר. (להלן קלט. יבואר באיזה אופן הוצרכו למעט שילוח הקן במוקדשין).

חומר בכסוי הדם משילוח הקן - שכסוי הדם נוהג בחיה ובעוף, במזומן ובשאיין מזומן, ושילוח הקן אינו נוהג אלא בעוף, ורק בשאינו מזומן, כגון אווזין ותרנגולים שקננו בפרדס, אבל אם קננו בבית וכן יוני הרדסאות שדרכן ליגדל עם בני אדם, פטור משילוח. עוף טמא - פטור מלשלח. עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור,

וטהור רובץ על ביצי עוף טמא - פטור מלשלח. (דין קורא זכר - מבואר להלן קמ:).

כל מקום ששנינו בארץ ובחו"ל שלא לצורך - חוץ מראשית הגז, להוציא משיטת ר' אלעאי שאין נוהג אלא בארץ. כל מקום ששנינו בפני הבית ושלא בפני הבית שלא לצורך - חוץ מאותו ואת בנו, שלא נפרש שאינו נוהג אלא בזמן שיש קדשים הואיל ונכתב בענין קדשים. כל מקום ששנינו בחולין ובמוקדשים לצורך - לבד מגיד הנשה, שאין טעם לומר שהאיסור פקע ע"י הקדש, ומכיון שנשנה בשאר מקומות לצורך, נשנה גם בגיד הנשה שלא לצורך (ואין צריך להעמידה בוולדות קדשים - עיין לעיל פט:).

עוף טהור שהרג את הנפש ועדיין לא נגמר דינו - פטור משלוח, שנאמר 'שלח תשלח את האם', במי שאתה מצווה לשלחו, יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו לבית דין ולקיים בו 'זבערת הרע מקרבך'.

יום שני - י' ניסן תשע"ט

דף קל"ט ע"א

נטל את הבנים והחזירן לקן, ואח"כ חזרה האם עליהן - פטור מלשלח.

הגביה את האם והקדישה והחזירה - כבר נתחייב בשילוח קודם שהקדישה.

הקדיש חיה ואח"כ שחטה - פטור מלכסות את דמה. שחטה ואח"כ הקדישה - חייב לכסות, שכבר נתחייב בכסוי קודם שיבא לידי הקדש.

אמוראים נחלקו באיזה אופן נתמעטו מוקדשין לשילוח הקן: לרב במקדיש גוזלות שובכו למזבח לעולת נדבה, וכשגדלו מרדו ויצאו וקננו במקום אחר, אבל קדשי בדק הבית שמרדו, כיון שקדושת דמים הן, פקעה הקדושה ע"י מרידתה וחייב בשילוח. ולשמואל ור' יוחנן במקדיש תרנגולתו לבדק הבית ומרדה, ופטור משילוח שקדושתה לא פקעה במרידתה, שכל מקום שהן הן ברשות הקדש, שנאמר 'לה' הארץ ומלואה'.

מנה זה לבדק הבית ונגנבו או נאבדו - למסקנא לדברי הכל פטור מן האחריות, כיון שלא אמר 'עלי', וכל מקום שהוא ברשות הקדש הוא. ואם אמר מנה 'עלי' לרבי יוחנן חייב באחריותו עד שיבואו לידי גזבר, ולריש לקיש פטור מן האחריות. ואין דומה להאומר 'עלי' בקדשי מזבח שהוא חייב באחריותו לפי שמחוסר הקרבה, משא"כ קדשי בדק הבית שאין מחוסרים הקרבה.

איזהו נדר ואיזו היא נדבה - נדר האומר הרי עלי עולה, נדבה האומר הרי זו עולה. מה בין נדר לנדבה? נדר מתה או נגנבה או שאבדה חייב באחריותה, נדבה מתה או נגנבה או שאבדה אינו חייב באחריותה.

האומר שור זה עולה, בית זה קרבן - מת השור או נפל הבית, אינו חייב באחריותו. שור זה עלי עולה, בית זה עלי קרבן - מת השור ונפל הבית חייב לשלם, ואפילו לריש לקיש שהאומר עלי מנה ונגנב פטור, היינו משום שבכל מקום שהוא הוא ברשות הקדש, אבל כשנפל הבית ומת השור ואינו בעולם, חייב באחריותו.

הכל מודים בערכין שאפילו אם לא אמר עלי שחייב באחריות - שנאמר 'ונתן את הערכך ביום ההוא קדש לה', חולין הן בידך עד שיבואו לידי גזבר.

דף קל"ט ע"ב

אין צריך לחזור בהרים וגבעות כדי שימצא קן - שנאמר 'כי יקרא', במאורע הכתוב מדבר.

אפילו אין שם רק אפרוח אחד או ביצה אחת חייב בשילוח - שנאמר 'קן' מכל מקום.

דין שילוח הוא בין כשנמצא הקן ברשות היחיד, ובין ברשות הרבים, באילנות, בבורות שיחין ומערות, שנאמר 'לפניך בדרך

בכל עץ או על הארץ.

יוני שובך ויוני עלייה שקננו בטפחין ובבירות ואוזזין ותרנגולין שקננו בפרדס חייב בשילוח, אבל קננו בתוך הבית וכן יוני הרדסאות פטור משילוח, שנאמר 'כי יקרא' פרט למזומן. היו לפניך ומרדו חייב, שנאמר 'לפניך'.

מצא קן בים חייב בשילוח - שנאמר 'בדרך', ונאמר 'כה אמר ה' הנותן בים דרך'. **מצא קן בשמים כגוף עוף נושא קן באויר פטור** - אע"פ שנאמר 'דרך נשר בשמים', שנקרא דרך נשר, ולא דרך. **מצא קן בראשו של אדם** - חייב, שנאמר 'ואדמה על ראשו'.

רמז למשה מן התורה רמז קודם שבא שסופו לבא - שנאמר 'בשגם הוא בשר' בשגם גימטריא משה, ונאמר שם 'והיו ימיו מאה ועשרים שנה', וכך היו ימי חיי משה, כלומר עתיד לבא בשגם שהוא משה מן הנולדים, וכן ימיו. **המן מן התורה מנין** - שנאמר 'המן העץ'. **אסתר מן התורה מנין** - 'ואנכי הסתר אסתיר', **מרדכי מן התורה מנין** - 'מר דרור', ותרגומו 'מירא דכיא'.

יש שונה 'יוני הרדסאות' - על שם הורדוס שהתחיל להתעסק בגידולו, ויש שונה 'הרדסאות' על שם מקומן.

עוף טמא פטור מלשלח - שנאמר 'כי יקרא קן צפור לפניך', עוף משמע בין טהור בין טמא, אבל צפור אין משמעו אלא טהור, שלא מצאנו טמא שנקרא צפור. ואע"פ שנקראו 'צפרי שמיא', צפור סתם לא נקראו. וכל מקום שנאמר 'צפור' ו'כנף', כגון 'תבנית כל צפור כנף' 'רמש וצפור כנף' 'כל צפור כל כנף' 'אמור לצפור כל כנף' - ציפור היינו עוף טהור, ו'כנף' היינו טמא וחגבים.

יום שלישי - י"א ניסן תשע"ט

דף ק"מ ע"א

כל צפור טהורה תאכלו - למעט שחוטתה של מצורע שהוא דבר הלמד מענינו, ואע"פ שכבר אסור מ'זזה אשר לא תאכלו', עובר עליו בעשה ולא תעשה.

צפורי מצורע צריך שלא יהיו מחוסרין אבר - שנאמר 'שתי צפרים חיות' - שחיינן ראשי אברים שלהן. ולא יהיו טריפה, שנאמר מכשיר ומכפר בפנים (אשם מצורע ושאר אשמות), ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ (צפרי מצורע ושעיר המשתלח), מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר, אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר, ושעיר המשתלח אסור אם יש לו מום, שצריך שיהא ראוי למזבח אם יפול עליו הגורל לה'.

אמזריאים נחלקו מה בא הכתוב למעט שתי צפרים חיות 'טהורות' - (שאינן צריך למעט טמאות, שהרי לא נקראו 'ציפור') - א' לרב נחמן בר יצחק למעט צפורי עיר הנדחת, שלא ישתמש בהן לשחוטתה, אבל למשולחת אין צריך מיעוט, שלא אמרה תורה שלח לתקלה. ב' לרבה ללמד שאם בא לידו מצורע אחר לאחר שיטהר את זה, לא יאמר הכהן הבא אחרת וזווגה למשולחת של מצורע ראשון קודם שילוחיה, וישתמש בה גם לשילוח של שני. ג' לרב פפא למעט ציפורים שהחליפו בע"ז, שלא ישתמש בהם לשחוטתה, שנאמר 'והיית חרם כמוהו', כל מה שאתה מהייה הימנו כמוהו. אבל לשילוח אין צריך מיעוט, שלא אמרה תורה שלח לתקלה. ד' למעט עוף שהרג את הנפש אפילו קודם גמר דין שלא ישתמש בה לשחוטתה, אבל לשילוח אין צריך מיעוט שצריך לקיים בו 'ובערת הרע מקרבך'. ולאחר גמר דין אין צריך מיעוט, שהוא מחויב סקילה.

עוף טמא הרובץ על ביצי עוף טהור פטור משילוח - לפי שאינו 'ציפור'. עוף טהור הרובץ על ביצי עוף טמא פטור משילוח, שנאמר 'תקח לך', ולא לכלבך.

היתה האם טרפה - חייב בשילוח. **היו האפרוחים טרפות** - פטור משילוח, שנאמר 'תקח לך' ולא לכלבך.

דף ק"מ ע"ב

נסתפקו בגמרא אם יש חיוב שילוח: א כשהושיט ידו לקן ושחט

מיעוט סימנים - אם מכיון שאם מניחן יטרפו נחשב 'לכלבך', או מאחר שבידו לגמור שחיטתו, הוא בכלל 'תקח לך' וחייב בשילוח. ב' כשמטלית פרוסה על הביצים והאם רובצת עליה - אם הוא חציצה ואין קורין בה 'רובצת' או לא. ג' אם כנפים חוצצות. ד' אם ביצים מוזרות שאין אפרוח בא מהן חוצצין או לא. ד' היו שני סדרי ביצים בני קיימא זה ע"ג זה, ונתכוין ליתול התחתונים, אם אמצעים חוצצין ופטור מלשלח או לא. ה' היה הזכר על גבי ביצים, ונקבה על גבי זכר. ו' יונה על ביצי תסיל (עוף טהור הדומה ליונה) או תסיל על ביצי יונה. ולא נפשט. וקורא נקבה, אפילו אין הביצים שלה חייב בשילוח, הואיל ודרכה לגדלן.

זכר הרובץ על הביצים - פטור משילוח, שנאמר 'אם'. **קורא זכר** - לרבי אליעזר חייב בשילוח, שלמדים דגירה דגירה, שנאמר 'קורא דגר ולא ילד' ונאמר 'ובקעה ודגרה בצלה'. ולחכמים פטור. **קורא נקבה** - לדברי הכל חייב בשילוח.

היתה מעופפת, בזמן שכנפיה נוגעות בקן - חייב לשלח. אין כנפיה נוגעות בקן, פטור מלשלח. שנאמר 'רובצת' ולא מעופפת, וממה שלא נאמר 'יושבת' למדנו שאם כנפיה נוגעות בקן חייב.

אין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת חייב לשלח - שנאמר 'קן' קן מכל מקום. **היו שם אפרוחים מפריחים או ביצים מוזרות** - פטור מלשלח, שנאמר 'והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים', מה אפרוחים בני קיימא אף ביצים בני קיימא יצאו מוזרות, ומה הביצים צריכין לאמן אף האפרוחין צריכין לאמן, יצאו מפריחין.

היתה יושבת בין שני רובדי אילן, והביצים תחתיה, אבל הענפים סומכים את האם ומגביהים אותה באויר - רואים כל שאילו ידחה זה מזה תשמט האם ותפול על הביצים, חייב. ואם נופלת לצדדין, פטור.

היתה יושבת ביניהן, שביצה מכאן וביצה מכאן - פטור מלשלח אע"פ שנוגעת בהן מן הצד, כיון שאינה מעליהן. **יושבת על גביהן** - חייב לשלח. לדברי רב אפילו אם אינה נוגעת מעליהן, כיון שאם תשמט תיפול עליהם, חשוב 'על'.

היתה מעופפת - אם כנפיה נוגעות בקן מעליהם, חייב בשילוח. ואם נוגעות בקן מן הצד, פטור מלשלח.

יום רביעי - י"ב ניסן תשע"ט

דף קמ"א ע"א

שלחה וחזרה אפילו ארבעה וחמשה פעמים - חייב לחזור ולשלח, שנאמר 'שלח', אפילו מאה פעמים משמע.

אמר הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים - חייב לשלח את האם, שנאמר 'שלח תשלח את האם'.

נטל את הבנים והחזירן לקן, ואח"כ חזרה האם עליהן - פטור מלשלח, שמכיון שנטל את הביצים נעשה קן מזומן.

גם כשהיה צריך את האם לדבר מצוה, כגון ליולדת או לטהרת מצורע - חייב לשלח, שנאמר 'תשלח' מכל מקום. וריבוי זה הוא באופן שצריך לעבור רק על העשה של שילוח ולא על לאו (ראה בסמוך), שהיה צד לומר שעשה של טהרת מצורע דוחה עשה של שילוח האם, לפי שגדול שלום שבין איש לאשתו, ומצורע כל זמן שלא נטהר אסור בתשמיש. אבל באופן שיש עליו עשה של שילוח ולא תעשה של 'לא תקח האם על הבנים', אין צריך ריבוי, שהרי אין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

עבר ונטל את האם - למ"ד קיימו ולא קיימו כבר עבר על הלאו, ומעתה אין עליו אלא עשה. ולמ"ד בטלו ולא בטלו, כל זמן שלא שחט את האם ולא ביטל את הלאו, יכול לתקן ולא לעבור על הלאו ע"י שישלחנה, ואם לא ישלח עובר בלאו ועשה. ולרבי יהודה כיון שכבר נטל את האם אין עליו אפילו עשה, כי 'שלח' מעיקרא משמע.

נטלה על מנת לשלח - לא עבר על הלאו, ומעתה אין עליו אלא עשה. (ואפילו לרבי יהודה הרי הוא בעמוד ושלח).

גדול שלום שבין איש לאשתו - שהרי אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים.

מצורע כל זמן שלא נטהר אסור בתשמיש - שנאמר 'וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים', אהלו זו אשתו.

הנוטל אם על הבנים - לחכמים משלח ואינו לוקה, שעשה של שילוח הוא תיקון ללאו, ואין לוקין על לאו שניתק לעשה. ולרבי יהודה לוקה ואינו משלח, כי 'שלח' מעיקרא משמע, כלומר שכשתמצא קן לא תקח אלא שלח, ואם לא שלחת עברת על עשה ולא תעשה.

זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה - אין לוקין עליה, שלכך נתקו הכתוב לעשה, לומר אם עברת על הלאו, תעשה כך וכך. וגם רבי יהודה סובר כלל זה.

גנב וגזלן אינו בכלל מלקות אפילו לרבי יהודה - שהוא לאו הניתק לעשה, שנאמר 'לא תגזול', ואם גזל 'והשיב את הגזילה'.

דף קמ"א ע"ב

עבר ושב לקחת שכחה, או עבר וכלה ולא הניח פאה - לרבי יהודה לוקה ארבעים, ואע"פ שנאמר 'לעני ולגר תעזוב אותם' אין זה ניתק לעשה, כי 'תעזוב' מעיקרא משמע.

עבר והותיר מבשר הפסח אינו לוקה - שנאמר 'לא תותירו ממנו עד בקר וגו' באש תשרופו', בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר לך שאין לוקין עליו.

עד כמה משלחה? כדי שתצא מתחת ידו, ואם יכול לחזור ולתופשה מותר.

במה משלחה? לרב הונא ברגליה, שאם תלש גפה ושלחה נפטר ממצות שילוח כיון שהלכה ב' פסיעות או ג', ומותר לחזור לתופשה. (רש"י בלשון שנראה בעיניו). ולרב יהודה בגפה, שתוכל לעוף כדרכה. רב יהודה הלכה לאחד שתלש את גפה ושלחה ואח"כ תפסה, והורה לו שישנה אצלו עד שיגדלו כנפיה וישלחנה. ואין זה מלקות מן התורה, לחכמים שמשלח ואינו לוקה, אלא מכת מרדות מדרבנן.

רבא הורה לאחד על עוף טהור הנקרא 'תימה' שחייב בשילוח - אפילו אם אין שם אלא ביצה אחת, ותפסה רבא מרחוק במצודה.

יוני שובך ויוני עלייה חייבות בשלוח ואסורות משום גזל מפני דרכי שלום - י"א שאינו פטור משום מזומן ע"י שחצירו קונה שלא מדעתו, לפי שהביצה חייבת בשילוח עם יציאת רובה, וחצירו קונה רק כשתפול בחצירו, וחייבות בשילוח קודם שתיפול לחצירו. והאיסור מפני דרכי שלום הוא על האם, וי"א שגם על הביצה כיון שכבר יצאה רובה. ולמסקנא אינו פטור משום מזומן גם כשנפלה הביצה, לפי שאסור לזכות בביצים שהאם רובצת עליהם, וכיון שהוא אינו יכול לזכות, גם חצירו אין קונה עבורו. והאיסור לגזול מפני דרכי שלום הוא לקטן שאינו חייב בשילוח, ואם לקחו קודם שילוח, חייב אביו להחזירו מפני דרכי שלום. אבל בגדול אם עדיין לא שילח חייב בשילוח, וכיון ששילח כבר זכתה חצירו והוא גזל גמור.

אסור לזכות בביצים שהאם רובצת עליהן - שנאמר שלח את האם, ולאחר מכן הבנים תקח לך.

המקנה פירות שובכו לאחר - והיו שם ביצים חדשים שהטילה האם ולא עמדה מאליהם מעולם, נמצא שלא היו של מוכר עדיין, כי חצירו אינו קונה כל זמן שלא שילח את האם, לפיכך צריך לטרוף את הקן כדי שיפרחו האמהות, ואז יהיו של מוכר, ויוכל להקנותם לקונה בקנין סודר.

יום חמישי - י"ג ניסן תשע"ט

דף קמ"ב

לא יטול אדם אם על בנים אפי' לטהר את המצורע - ומה אם מצוה קלה שהיא כאיסור אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים, ק"ו על מצות חמורות שבתורה.

לרבי יעקב אין לך מצוה שבתורה שמתן שכרה בצדה שאין

תחיית המתים תלויה בה - בכבוד אב ואם נאמר 'למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך', בשילוח הקן נאמר 'למען ייטב לך והארכת ימים', ומעשה באחד שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות, ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים, ובחזרתו נפל ומת, היכן אריכות ימיו של זה והיכן טובתו של זה, אלא למען יאריכון ימך בעולם שכולו ארוך, ולמען ייטב לך לעולם שכולו טוב. ואין לומר שהיה מהרהר בע"ז, כי אם יש שכר מצוה בעוה"ז היתה המצוה מגינה עליו שלא יבוא לידי הרהור.

מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה - חוץ מהרהור של ע"ז, שנאמר 'למען תפוש את בית ישראל בלבם'.

שלוחי מצוה אינם נזוקים לא בהליכתן ולא בחזרתן - אבל לא כשההיזק קבוע, כגון שעלה על סולם רעוע. שהרי שמואל אומר 'איך אלך ושמע שאול והרגני'.

אחר - י"א שראה מעשה כעין שראה רבי יעקב בן בתו. וי"א שראה לשונו של חוצפית המתורגמן מוטלת באשפה, אמר פה שהפיק מרגליות ילחוך עפר. ולא ידע כי 'למען ייטב לך' בעולם שכולו טוב, 'למען יאריכון ימך' בעולם שכולו ארוך.

הדרן עלך שילוח הקן וסליקא לה מסכת חולין

יום שישי - י"ד ניסן תשע"ט

מסכת בכורות

פרק ראשון - הלוקח עובר חמורו

דף ב' ע"א

הלוקח עובר חמורו של עובד כוכבים, והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי (שאינו מוכרין בהמה גסה לגוי), המשתתף לו (שנותנים מעות בין שניהם וקונים בהמה). והמקבל הימנו (שגוף החמורה של גוי, והוא וישראל מתחלק בוולדות), והנותן לו בקבלה, פטור מבכורה. שנאמר 'בישראל', אבל לא באחרים. אין מוכרין בהמה גסה לגוי מפני שעושה בה מלאכה בשבת - בן בתירא מתיר בסוס.

ר' יהודה מתיר בשבורה - שאינה יכולה להתרפאות ולעשות מלאכה בשבת. ולחכמים אסור אע"פ שאינה עושה מלאכה, שמא יחליפו וימכרו שלימה (ע"ב). וטענו על רבי יהודה שמתיר בשבורה, הרי גם לדברך שאינך חושש לאחלופי, יש לאסור לפי שמרביעין עליה ויולדת. והשיב להן רבי יהודה שהשבורה אינה מקבלת זכר.

למסקנת הגמרא (ע"ב) מודה רבי יהודה שאין מוכרין עובר בהמה לגוי - ואין העובר נחשב כ'שבור', שהרי יכול להתרפאות, שכשיולד ראוי לעשות בו מלאכה.

לשיטת רבי יהודה המקבל בהמה מן הגוי ע"מ להתחלק בוולדות, וילדה בכור, שמיין אותו בשוויו, ונותן חצי דמיו לכהן. (אבל אין בו קדושת הגוף ליקרב, לפי שחציו של גוי). והנותן לו בקבלה, אף על פי שאינו רשאי (לפי שאסור למכור את העובר גם לרבי יהודה - למסקנא), קונסים אותו שיתן כל דמי העובר לכהן, וצריך לפדותו עד עשרה בדמיו.

דף ב' ע"ב

נסתפקו בגמרא אם מותר למכור לגוי בהמה לעובריה - הספק לשטת רבי יהודה: שמא לא התיר אלא בשבורה לפי שלא יבוא להחליף ולמכור לו שלימה, אבל שלימה אסור שמא ימכור שלימה לגמרי. או שמא מותר בק"ו משבורה שמכרה לגמרי, כ"ש כשמכרה רק לעובריה ולא פסקה ממנו לגמרי. הספק לחכמים: שמא לא אסרו שבורה רק משום שמכרה לגמרי, אבל כשלא מכרה רק לעובריה לא אסרו, או שמא אסרו שבורה משום שיחליפו וימכרו שלימה, כ"ש שבשלימה יחליפו וימכרו לגמרי ואסור.

אסור לאדם שיעשה שזתפות עם העובד כוכבים - שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בשם עבודת כוכבים שלו, והתורה אמרה 'לא ישמע על פיך', ומה ששינו במשנתנו 'אע"פ שאינו רשאי' לענין מכירה, ה"ה לענין קבלנות, ונקט במכירה שהוא עיקר האיסור.